

Quddiem I-Arbitru ghas-Servizzi Finanzjarji

Kaz Nru. 476/2016

SJ u JJ (I-ilmentaturi)

vs

All Invest Company Ltd. (C 22239)

(il-provditut tas-servizz)

Seduta tat-18 ta' Settembru 2018

L-Arbitru,

Ra I-ilment fejn essenzjalment I-ilmentaturi qed jghidu li:

"Ahna ninsabu certi u konvinti li l-prodotti finanzjarji li bighelna s-Sur Falzon ma kinux tajba ghalina ghax kellhom riskju gholi hafna.

Lis-Sur Falzon dejjem ghidnilu li ahna konna nipprefuru anqas interessi milli riskju li nitilfu flusna kollha kif gralna.

Ahna qed nippretendu li jekk mhux l-ammont kollu li jammonta ghal Eur43,000 niehdu imqar ammont sew lura minnhom biex almenu ma nkunux tlifna flusna kollha li faddalna b'sagħrifċċi kbar.'

Ra r-Risposta tal-provditut tas-servizz

1. Illi preliminarjament, l-azzjoni odjerna hija preskritta *ai termini* tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta;

2. Illi preliminarjament u minghajr pregudizzju ghall-premess, l-azzjoni odjerna hija perenta *ai termini* tal-Artikolu 1222(1) tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta, in kwantu jidher illi l-ilment odjern jidher illi jittratta allegata weghda ta' kapital garantit, u ghaldaqstant qiegħed jigi inferit illi l-ilmentaturi qegħdin isostnu li hemm vizzju tal-kunsens tieghu meta ghazel li jinvesti fil-prodott *de quo* abbazi ta' din il-premessa;
3. Illi preliminarjament, in-nuqqas ta' relazzjoni guridika bejn l-ilmentaturi u l-eccepjent Wallace Falzon. Wallace Falzon huwa direttur u impjegat mas-socjetà eccepjenti *All Invest Company Ltd.*, illi ghall-fini tal-ilment odjern hija l-legittimu kontradittrici tal-ilmentaturi u, ghaldaqstant, Wallace Falzon għandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju;
4. Illi preliminarjament ukoll u minghajr pregudizzju għas-sueccepit u ghall-eccezzjonijiet li jsegwu, l-eccepjenti jeċċeppixxu n-nullità tal-ilment *ai termini* tal-Artikolu 789(1)(c) tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta in kwantu ma huwiex car x'inhu l-ilment imressaq kontra l-eccepjenti kif ukoll mhijiex cara x'indi t-talba tal-ilmentaturi. Fit-talba tagħhom l-ilmentaturi donnhom qed jitkolbu parti mill-kapital investit però ma jindikawx iss-somma pretiza u ma jagħtux hjiel ta' kif dan l-Onorabbli Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji għandu jasal għas-somma. Hemm hjiel ta' allegazzjoni ta' *'mis-selling*, hemm hjiel ta' allegazzjoni ta' ingann [u necessarjament allura vizzju ta' kunsens] u, għalhekk, l-ilmentaturi jridu jiccaraw il-bazi tal-ilment u konsegwentement it-talba tagħhom. L-eccepjenti, għalhekk, qegħdin jirriservaw minn issa li jintavolaw eccezzjonijiet ulterjuri, skont il-kaz;
5. Illi, mingħajr pregudizzju ghall-premess, l-eccepjenti m'għandhom ebda kontroll u lanqas ma jiggistixx huma l-investiment *de quo* [*All Invest Company Ltd.* hija biss intermedjarju] u, għaldaqstant, ma jistgħux jinżammu responsabbi għal kwalunkwe telf li l-investimenti setgħu għarrbu;
6. Illi l-ilmentaturi huma investituri ta' esperjenza f'hafna investimenti tramite is-socjetà eccepjenti u certament ma jistax jingħad illi ma setgx jifhem l-portata tar-riskju assocjat mal-investimenti mertu tal-ilment;
7. Illi l-ilmentaturi jridu jipprovaw kwalunkwe telf allegat minnhom;

8. Illi, fil-mertu, mill-Formula tal-Ilment ma tirrizulta ebda raguni valida fil-Ligi ghalfejn l-eccepjenti għandhom jigu kkundannati jħallsu xi somom lill-ilmentaturi, u sabiex it-talba tal-ilmentaturi tigi akkolta jrid jigi ppruvat sal-grad rikjest mil-Ligi li kwalunkwe allegat telf ikun sar minhabba tort attribwibbli lill-eccepjenti;
9. Illi l-eccepjenti jichdu b'xi mod iehor naqsu mill-obbligli professjonali u/jew fiducjarji tagħhom;
10. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Sema' lill-partijiet,

Ra l-atti kollha tal-kaz

Jikkonsidra:

Eccezzjonijiet dwar preskrizzjoni:

Il-provditut tas-servizz qed jeccepixxi l-preskrizzjoni *ai termini* tal-Artikoli 1222(1) u 2153 tal-Kodici Civili.

L-Artikolu 1222(1) huwa bazikament immirat għal meta ssir azzjoni għar-rexxissjoni ta' obbligazzjoni.

Dwar il-preskrizzjoni a bazi tal-Artikolu 1222(1) tal-Kodici Civili, il-ligi tiprovdli li: “*L-azzjoni għal rexxissjoni minhabba vjolenza, zball, ghemil doluz, stat ta' interdizzjoni, jew nuqqas ta' eta', taqa' bil-preskrizzjoni eghluq sentejn (2). Dan jghodd ukoll għar-rexxissjoni ta' obbligazzjoni jidher mingħajr kawza, jew magħmulin fuq kawza falza*”.

Din il-preskrizzjoni ma tapplikax għal dan il-kaz ghaliex mhix tintalab rexxissjoni ta' obbligazzjoni u, għalhekk, qed tigi michuda.

L-eccezzjoni l-ohra hija bbazata fuq il-preskrizzjoni *ai termini* tal-Artikolu 2153 tal-Kap. 16.

Il-Qrati tagħna irritenew li din il-preskrizzjoni tapplika biss fejn hemm htija akwiljana indipendent mit-twettiq ta' obbligazzjoni kuntrattwali:

Fis-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili fl-ismijiet "***Improved Design Limited vs Dr. Michael Gialanze***"¹ il-Qorti spjegat:

"Illi ghall-finijiet ta' preskrizzjoni, il-ligi tagħraf tliet għamliet ta' azzjoni għad-danni, u jigifieri: (a) azzjoni dwar hsarat imnissla minn għamil li jikkostitwixxi reat, f'liema kaz, iz-zmien tal-preskrizzjoni huwa dak imfisser mil-ligi biex issir l-azzjoni kriminali dwar l-istess reat; (b) azzjoni għall-hsarat imnisslin minn delitt jew kwazi-delitt (l-hekk imsejha culpa aquiliana), f'liema kaz il-preskrizzjoni hija ta' sentejn (principju rifless fl-artikolu 2153 tal-Kodici Civili); u (c) azzjoni għall-hsarat imnissla minn nuqqas ta' twettiq ta' obbligazzjoni li mhix imfissra f'att pubbliku, f'liema kaz il-preskrizzjoni hija dik ta' hames (5) snin

Illi l-fattur li jsejjes il-htija akwiljana (jew dik li titnissel barra r-rabta kuntrattwali) huwa dak li l-persuna hija obbligata li, f'għamilha, ma tikkawzax hsara jew dannu lil haddiehor taht il-principju tan-neminem laedere.....

Illi huwa magħruf ukoll li mhux kull hsara li tiggarrab waqt jew minhabba l-mod kif ikun twettaq kuntratt twassal għall-htija kuntrattwali. Jista' jkun li nuqqas jaġhti lok xorta wahda għal htija akwiljana, minkejja li jkun sehh waqt u bis-sahha ta' rabta kuntrattwali.

Għalhekk, biex hsara mgarrba waqt it-twettiq ta' kuntratt titqies li hija akwiljana u mhux kuntrattwali, ***jehtieg jintwera li tali hsara ma jkollha x'taqsam xejn mar-relazzjoni kuntrattwali ezistenti bejn il-partijiet.***²

Illi, għalhekk, il-preskrizzjoni ta' sentejn imsemmija fl-Artikolu 2153 tal-Kodici Civili, minbarra li ma tapplikax għall-hsara mahluqa minn għamil li jikkostitwixxi reat, lanqas ma tapplika fejn l-allegata hsara titnissel minn ksur ta' patt kuntrattwali jew obbligazzjoni li tixbahha.'

Fil-kaz odjern, il-provditur tas-servizz biegh prodotti finanzjarji u dahal f'rabta kuntrattwali mal-ilmentaturi kif jirrizulta mill-Purchase Contract Note³ u dokumenti ohra bħall-File Note,⁴ liema kuntratt huwa ta' natura specjali peress

¹ Deciza fid-19 ta' Mejju 2005

² Bold tal-Arbitru

³ A fol. 12

⁴ A fol. 11. Parti biss mill-File Note giet ipprezentata.

li min bieghu huwa *Licenceholder* tal-MFSA u, ghalhekk, japplikaw ghalih regolamenti specjali kif ser jintqal aktar 'il quddiem f'din id-decizjoni.

Kif gie deciz recentement mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili⁵ ghal kazi bhal dak odjern ma tistax tapplika l-preskrizzjoni ibbazata fuq *culpa aquiliana* imma tapplika l-preskrizzjoni fejn hemm tnissil minn obbligazzjoni kuntrattwali jew kif iddecidiet il-Prim'Awla tal-Qorti Civili⁶ "wahda li tixbahha".

Barra minn hekk, ma ngabet l-ebda prova mill-provditur tas-servizz dwar dawn l-eccezzjonijiet.

Ghal dawn il-motivi l-eccezzjonijiet dwar preskrizzjoni qed jigu michuda.

L-Arbitru qed jilqa' t-tielet eccezzjoni ghaliex mill-atti jirrizulta li Wallace Falzon ma kienx qed jagixxi f'ismu personali izda f'isem *All Invest Co. Ltd.* u, ghalhekk, għandu jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju.

Ir-raba' eccezzjoni dwar in-nullità tal-ilment qed tigi michuda għal dawn irragunijiet. Il-provditur tas-servizz jibbaza din l-eccezzjoni a bazi tal-Artikolu 789(1)(c) tal-Kap. 12 peress li skont hu l-ilment mħuwiex car.

Apparti l-fatt li anke l-Qrati tagħna dejjem hadu l-linja li n-nullità ta' att gudizzjarju huwa xi haga straordinarja u jigi akkordat biss jekk jirrizulta xi pregudizzju lill-parti l-ohra, f'dan il-kaz ma japplikax il-Kodici tal-Procedura izda japplika l-Kap. 555 tal-Ligijiet ta' Malta li ma jikkontempla l-ebda nullità f'att li jitressaq quddiem l-Arbitru.

L-Artikolu 22(1) tal-Kap. 555 jiispjega x'għandu jkun fih ilment li jitressaq quddiem l-Arbitru, fosthom, li tkun indikata l-parti li kontriha jsir l-ilment, irragunijiet ghall-ilment u r-rimedju li jkun qed jintalab. Il-provditur tas-servizz huwa indikat, l-ilmentaturi qed jagħtu bhala raguni li nbighilhom prodott li ma kienx addattat għalihom u qed jitkolbu rimedju kompensattiv.

⁵ Roland Darmanin Kissau vs GlobalCapital Financial Management Ltd., PA, 1/06/2017

⁶ 'Improved Design Limited vs Dr. Michael Gialanze', deciza fid-19 ta' Mejju 2005

Barra minn hekk, anke jekk ilment ikun fih xi haga nieqsa, m'hemm l-ebda nullità fih u dan jista' jigi sanat ghax il-ligi ma tikkontemplax nullità; u fejn il-ligi ma titkellimx, l-Arbitru ma jistax jitkellem minflokha.

Ghal dawn ir-ragunjiet din l-eccezzjoni qed tigi michuda.

Dwar l-eccezzjoni li s-socjetà konvenuta hija biss intermedjarju u, ghalhekk, ma tistax iggorr responsabbiltà, il-fatti juru li l-provditur tas-servizz hija kumpanija licenzjata mill-MFSA bhala provditur ta' servizzi finanzjarji u meta taghti dawn is-servizzi, dawn is-servizzi jkunu qed jinghataw f'isimha proprju bhala principal u mhux bhala agent.

Il-Purchase Contract Note⁷ hija fuq letterhead tal-All Invest Co. Ltd. deskritta bhala "Independent Financial Advisors" u fil-qiegh tal-ircevuta⁸ fl-istess dokument hemm imnizzel li "All Invest Co. Ltd. is licenced by the Malta Financial Services Authority to provide Investment Services under the Investment Services Act 1994".

Ma ngabet l-ebda prova ohra li l-provditur tas-servizz ma kienx qed jaghti dan is-servizz bhala Licenceholder tal-MFSA u bhala principal. L-ilment mhuwiex fuq kif tmexxa l-investiment imma dwar jekk il-provditur tas-servizz bieghx sew u tax pariri sew lill-ilmentaturi.

Kull min jaghti servizz fil-qasam tas-servizzi finanzjarji u jaqa' fid-definizzjoni ta' provditur tas-servizzi finanzjarji taht il-Kap. 555 tal-Ligijiet ta' Malta huwa soggett ghal proceduri quddiem l-Arbitru.

Ghal dawn ir-ragunjiet din l-eccezzjoni qed tigi michuda.

Fil-Mertu

L-Arbitru jrid jiddeciedi dan il-kaz skont dak li fil-fehma tieghu huwa gust, ekwu u ragonevoli fic-cirkostanzi partikolari u merti sostantivi tal-kaz.⁹

⁷ A fol. 12

⁸ A fol. 15

⁹ Kap. 555, Art 19(3) b)

L-ilmentaturi jsostnu li fuq parir tal-provditut tas-servizz huma investew is-somma ta' €36,000 fl-SNS Bank NV (SNS)¹⁰ u l-ammont ta' €7,000 fl-LM Managed Performance Fund (LMMPF).¹¹

Il-Verzjoni tal-Ilmentaturi

Fl-affidavit¹² tagħha, l-ilmentatrici xehdet illi kemm hi u kemm zewgha ma kinu nies li jifhmu fil-finanzi: ir-ragel kien ex-haddiem tat-Tarzna u jahdem fuq *sheet metal* u bhala *technician*; u hi kienet tahdem bhala _____. Qabel ma Itaqghu ma' Wallace Falzon kienu kawti kif jinvestu u kienu jinvestu fi Stocks tal-Gvern u f'bonds ta' kumpaniji lokali.

Lil Wallace Falzon tal-All Invest Co. Ltd. kienu jafuh peress li dan kien jahdem mal-Middlesea Insurance u kien hu li qalilhom li kellu kumpanija li tagħti servizzi ta' investiment u hajjarhom jinvestu mieghu. Huma dejjem għamluha cara mieghu li riedu jinvestu b'mod kawt:

“Minn dejjem konna nghidulu illi nippreferu interassi zghar u prodotti siguri u li ridna ninvestu flusna fis-sod. In fatti kemm-il darba konna nghidulu ‘ghalina ahjar għasfur f'idna milli mijha fl-ajru”.

Lil Wallace Falzon kienu jafdawh bhala wieħed tal-familja u kienu jitkellmu dwar it-tfal li kien tampar xulxin u qatt ma basru li seta' jagħmel xi haga li tmur kontra l-interessi tagħhom. Kieno jqisuh bhala espert f'dan il-qasam u tawh il-fiducja tagħhom kollha tant li fejn kien jghidilhom jiffirmaw kieno jagħmlu hekk mingħajr ebda ezitazzjoni. Hu ma kienx jagħtihom kopja tad-dokumenti, u kisbu d-dokumenti li għandhom wara li għamlu rikjesta formal i mal-MFSA wara li nqala' l-inkwiet fl-investimenti tagħhom.

Wieħed mill-investimenti tagħhom kien l-SNS Bank NV 2020 ta' €36,000, li ma hallsuhomx f'daqqa ghax €16,000 harighom lhom hu stess minn investiment iehor li kien għamlilhom (MAN IP) li, skont hu, kien sejjjer hazin.

¹⁰ A fol. 13

¹¹ A fol. 12

¹² A fol. 64 et seq

Skont is-Sur Falzon, fuq I-SNS kien sar *stress test* u assigurahom li b'hekk kien bank sod u wiehed mill-ahjar banek fl-Olanda. Ma tahomx aktar dettalji imma qaghdu fuqu.

Fuq il-parir tal-provditur tas-servizz investew sebat elef ewro ohra “*fl-Australja ghax sqarr diversi drabi li kien wiehed mill-ahjar postijiet biex tinvesti fih minhabba li kien miexi sew fl-ekonomija*”, u dan I-investiment li sfaxxa wkoll kien f’LM Investment Management Ltd. Fl-LMMPF investew €7,000.

Meta harget I-ahbar fil-medja li I-SNS kien mar hazin u kkuntattjawh xorta, qalilhom li ma kinux tilfu I-investiment kollu izda meta mar id-dar taghhom qalilhom li I-bank kien gie esproprijat mill-Gvern Olandiz.

Qalilhom li xi nies kienu qed jippruvaw jaghmlulu I-hsara u ghalkemm talab I-ghajnuna tal-MFSA biex I-investituri jippruvaw jirkupraw flushom, din m’ghenitux u “*qieghda biss hemm gallarija*”.¹³ Huma baqghu jemmnuh għaliex kien jaf jikkonvinci. Kien jagħtihom I-impressjoni li huwa ragel genwin u tal-affari tieghu. Kif hargu affarijiet fil-media fuq is-Sur Falzon qalilhom li kien ser izarma u ssuggerielhom biex jikkuntattjaw lil MFSP.

Meta tilfu flushom fl-SNS talabhom id-dokumenti li kellhom u b’daqq ta’ pinna qata linja fin-nofs qisu I-investiment ma kienx jezisti u kiteb fuqu: “*Expropriated by the Dutch Government*”.

Il-flus li tilfu kien gemmghuhom b’hafna sagrificċi u għamlu l-jieli shah ma jistgħux jorqdu bl-inkwiet. Li kieku kienu jafu li kienu prodotti kumplessi u “*sub-ordinated bonds*” ma kinux jinvestu fihom. Damu snin twal biex faddlu dawn il-flus u lanqas vaganza barra ma kienu jieħdu biex gemmghuhom.

Is-Sur Falzon kien qalilhom ukoll li I-kumpanija kellha obbligu li jkollha *back-up* biex tagħmel tajjeb meta jkun hemm bzonn.

Huma qed jitkolbu li jingħataw I-ammonti li investew u I-imghaxiż fuqhom.

II-Verzjoni tal-Provditur tas-Servizz

Għall-provditur tas-servizz xehed Wallace Falzon permezz tal-*affidavit* tieghu.¹⁴

¹³ A fol. 65

¹⁴ A fol. 70 et seq.

Jghid li l-ilmentatrici kienet tiehu *leading role* fid-diskussionijiet li kien ikollu magħhom. Izid li l-ilmentaturi kellhom firxa sew ta' investimenti mal-*All Invest, MSV* u banek u kienu għamlu tnejn u ghoxrin investiment mal-provditħ tas-servizz u, għalhekk, ma jistax jifhem kif jghid li kienu investituri bla esperjenza.

Jghid li maz-zmien bdew jħollu *r-risk appetite* u kienu lesti jieħdu riskji akbar u kellhom portafoll vast li kien jippermettilhom jagħmlu dan. Fosthom, kellhom il-*Metal/Agri Commodity Gainer* ma' *Sparkasse Bank* u meta mmatura investew il-flus fl-*ARM* mal-provditħ tas-servizz. Jghid li minhabba l-esperjenza kbira li kellhom anke iffirmawlu "*Experienced Investor Declaration Form*" (DOK WF4) li kkonfermaw li kellhom diversi prodotti kumplessi.

Jghid li mhux minnu li kienu jimlew id-dokumenti wara li jiffirmaw l-ilmentaturi izda wara kienu jimlew biss l-isem, l-indirizz, ecc.

B'referenza ghall-mod kif sar l-investiment fl-SNS fis-sena 2012, jghid li l-investimenti tagħhom fil-*MAN IP 220* u *Secure Capital S.A.* ma kinux sejrin tajjeb u wara li nfurmahom b'dan riedu li jibdu l-flus u jinvestuhom x'imkien iehor. Hu ssuggerielhom biex jinvestu fl-SNS li kien iqis u investment sod.

Jghid li kienu l-klijenti li ghazlu li jinvestu fl-SNS u nvestilhom €20,000 li kienu fis-*Secure Capital* u €16,000 li kellhom fil-*MAN IP*.

Izid li dak iz-zmien *is-subordinated bonds* kienu meqjusa investiment sikur u kien jirraguna li ahjar *subordinated bond* f'bank barrani sod milli dak lokali, u banek fl-Ewropa li kellhom diffikultà, l-Gvernijiet tagħhom dejjem għamlu tajjeb għalihom.

B'referenza għal dak li għandu x'jaqsam mal-*LMMPF*, dan offrihulhom ghaliex l-ilmentaturi kienu għamlu diversi investimenti ohra ma' *All Invest Co. Ltd.* u dan il-prodott kelli *track record* tajjeb u jghid li hu qatt ma qalihom li kien *capital guaranteed*.

Huwa spjegalhom dan il-prodott u, skont André Micallef tal-*MFSP*, il-progett ta' proprjetà kien digħi beda fl-Australja. Jghid li mir-ricerka li għamlu kien jirrizulta li l-*LM Management Performance Fund* kienet hallset regolarment id-dhul lill-investituri tagħha u kien fond li kelli hafna assi ta' proprjetà.

Meta feggew il-problemi irrizulta li r-Regolatur Awstraljan kien akkuza lid-Diretturi tal-Fond b'negligenza bil mod kif il-*fund* gie gestit.

Il-Prodott SNS

In-Notes **6.25% SNS Bank NV 2010-2020** (ISIN: XS0552743048) (SNS) inhargu minn *SNS Bank N.V.* fis-26 ta' Ottubru 2010, b'data tal-maturità 26 ta' Ottubru 2020. Il-kupun kien 6.25% fis-sena. Kellhom *status* ta' *Tier 2 Subordinated*.

L-SNS REAAL hija l-*holding company* ta' *SNS Bank* u kumpanija tal-assikurazzjoni *REAAL N.V.* Il-pozizzjoni finanzjarja ta' *SNS REAAL* iddeterjorat matul is-snin b'mod partikolari minhabba l-attività diretta fil-proprietà minn *SNS Property Finance* li *SNS Bank* kien xtara fis-sena 2005.

Id-diprezzament tal-valor tal-portafoll ta' din is-sussidjarja wassal biex *SNS* jigi nazzjonalizzat fl-1 ta' Frar 2013, b'digriet mill-istat Olandiz.

Fuq perjodu ta' 3 snin qabel ma kien nazzjonalizzat, l-operat u s-sitwazzjoni finanzjarja ta' *SNS Bank* kienu taht skrutinju minn diversi *rating agencies*. Minn zmien ghal zmien, uhud minn dawn l-agenziji ikkummentaw ta' spiss dwar il-qaghda tal-bank u sahansitra baxxew ir-ratings fuq il-bank u l-*bonds* mahruga minnu.

Kienu wkoll qed ibassru li *subordinated bonds* – li l-banek johorgu biex isostnu l-livelli tal-kapital tagħhom - jistgħu ma jkollhom lil hadd min isostnihom f'kaz li l-bank li jkun qed johrog il-*bond* ma jasalx biex iħallas. *Subordinated bonds* jigu minn tal-ahhar fir-ranking f'kaz ta' likwidazzjoni.

Infatti, fil-lista ta' kredituri, jirrenkjaw wara l-gvern u *senior creditors*. Il-fatt li dawn il-*bonds* huma *subordinated* ifisser li huma ta' riskju u mhux tajbin għal kull investitur. Ir-riskji kien reali u mhux fuq il-karta biss.

Il-fatt li *SNS Bank* kien *systemically important bank* fl-Olanda ma kienx ifisser li, akkost ta' kollox, l-istat kien se jerga' jagħti sostenn finanzjarju lill-bank wara dak li għamel fis-sena 2008.

Fil-mument li l-bank gie nazzjonalizzat, l-istat kien għadu ma thallasx kollox minn *SNS* fir-rigward ta' din l-ghajjnuna finanzjarja li ingħata.

Apparti dan, il-fatt li kien digà wiezen lil SNS b'sostenn finanzjarju, kien digà indikazzjoni tal-istat finanzjarju tal-bank. Tant hu hekk, li f'nofs is-sena 2012, il-bank kien habbar li kien qed jesplora possiblitàtajiet biex isahhah il-pozizzjoni tal-kapital tieghu.

Anke f'nofs dik l-istess sena, l-istat Olandiz introduca ligi gdida b'aktar ghodda biex ikun jista' jimmanuvra istituzzjonijiet finanzjarji bi problemi. Huwa veru li hadd ma kien qed ibassar li l-istat kien ser juza din il-ligi ghall-ewwel darba fir-rigward tal-SNS jew inkella jivvaluta ghal zero l-ishma u l-bonds subordinated tal-bank.

Imma l-Bank kien digà kelli problemi serji qabel ma sar l-investiment fih minn *All Invest* ghall-ilmentaturi. *Subordinated bond* huwa dejjem meqjus bhala investiment riskjuz.

Il-Prodott LM Managed Performance Fund (LMMPF)

L-ilmentaturi ghamlu investiment ta' €7,000 fil-LM Managed Performance Fund (LMMPF) fit-18 ta' Novembru 2010.¹⁵

Sa dakinhar, l-LMMPF kien hareg diversi dokumenti u *updates* dwar l-andament tal-investiment. Dawn kienu kollha fid-dominju pubbliku u accessibbli ghal kull provditur ta' servizz li ried jagħmel *due diligence* tajba qabel ibiegh il-prodott.

Taht il-ligi tal-korporazzjonijiet Awstraljana, skema ta' investiment li principalment thaddan fiha kapital minn eghjun internazzjonali mhux mitlub minnha li tkun registrata. Infatti, l-LM Managed Performance Fund ma kienx registrat mar-regolatur Awstraljan (*Australian Securities & Investment Commission*) u, allura, il-fond ma kellux l-istess obbligu ta' *disclosure* u rapportagg bhal fondi ohra.¹⁶

Fi Frar 2014,¹⁷ hargu ordnijiet biex il-fond jigi llikwidat.

L-LMMPF huwa fond stabbilit fis-sena 2001, u kien operat minn Manager regolat l-Australja izda l-fond ma kienx regolat.

¹⁵ A fol. 12

¹⁶ Perezempju, bhal dawk li kienu imhaddma minn LMIM cioé LM Investment Management Limited, il-Fund Manager ta' LM Managed Performance Fund

¹⁷ <http://www.asic.gov.au/about-asic/media-centre/key-matters/lm-investment-management-limited/>

Skont *Summary Flyer* mahrug f'Lulju 2008,¹⁸ il-fond huwa deskrift bhal wiehed ta' rendiment ta' introjtu gholi u b'rekord tajjeb ta' ghoti ta' introjtu attraenti lill-investituri b'zero volatilità fil-prezz tal-units. Il-fond jimmira li jaghti introjtu kontinwu, stabbli u jiprovdi investment bi prezz stabbli. Il-fond kellu jinvesti f'self kummercjali, direttament fi proprijetà, fond iehor ta' LMIM u flus kontanti.

Dwar l-aspett ta' fejn kellu jinvesti I-LM *Managed Performance Fund*, wiehed irid jirreferi ghall-*Information Memorandum And Application*, li kien dokument li jaghti deskrizzjoni amplifikata tal-karatteristici tal-fond, kif u fejn seta' jinvesti, kif ukoll min seta' jinvesti f'dan il-fond.¹⁹

L-oggettiv ta' dan il-fond kien li jippartecipa b'mod attiv f'pozizzjonijiet simili bhala proprijetarju f'assi Awstraljani ta' proprietà immobibli. Il-fond seta' juza strutturi ta' self ghall-assi tieghu. Il-fond seta' jinvesti f'self kummercjali²⁰ ghal xiri jew zviluppar ta' proprietà fis-settur immobiljari Awstraljan, direttament go proprietà immobibli u flus kontanti fost ohrajn. L-assi tal-fond kienu fl-Australja stess.²¹

Il-Manager tal-fond kellu *mandate* ta' investimenti wiesa' u bla ebda restrizzjonijiet, u seta' jiehu pozizzjonijiet jew jagħmel tranzazzjonijiet ma' partijiet relatati.

It-taqṣima li titkellem dwar ir-riskju fl-*Information Memorandum* tħid, fost affarijiet ohra, **li investitur li jfittex livell ta' certezza u kontroll fuq kif l-assi huma investiti m'ghandux jinvesti fil-fond**. Hemm imsemmi wkoll ir-riskju li I-Manager jista' jippartecipa f'investimenti inqas konvenzjonali jekk tinqala' I-

¹⁸ http://oysterbayfundsdirect.com/documents/1302399878_LM%20mpf%20summary.pdf (accessat 22 ta' Marzu 2017)

¹⁹ L-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji għandu zewg verzonijiet ta' dan l-*Information Memorandum and Application*. Wiehed huwa datat 25 ta' Novembru 2009 (<https://promo-manager.server-secure.com/download/files/02045/150233/MPF+IM.pdf>) u l-iehor datat 1 ta' Novembru 2011 (<http://therapeofhongkong.com/wp-content/uploads/2015/01/LM-MPF-Information-Memorandum-1-Nov-2011.pdf>). Dawn iz-zewg dokumenti jidhru hosted fuq servers tal-internet li ma jippartjenu għal-LMIM. Is-sit ufficjali ta' LMIM m'ghadhiex aktar tezisti. Mil-lat ta' kontenut, iz-zewg dokumenti jixxiebhu ferm. Fejn jirrigwarda min jista' jinvesti fil-fond, il-karatteristici baqghu l-istess.

²⁰ Fuq is-self kummercjali tal-fond, li kien jikkostitwixxi l-maggoranza assoluta tal-investimenti tal-fond, hemm miktub li s-self kummercjali jinkludi firxa ta' "secured commercial loans" li huma disponibbli għas-settur kummercjali ta' proprietà u zvilupp Awstraljan. Jinkludi dikjarazzjoni wkoll li l-portafoll ta' self jinkludi "mortgages, including second ranking mortgages over commercial, residential, retail, industrial and vacant land".

²¹ Kemm fl-*Information Memorandum* tas-sena 2009 u dak tas-sena 2011, tingħata indikazzjoni tal-kompozizzjoni tal-assi tal-fond. Ftit aktar minn 90% tal-assi tal-fond kien f'self kummercjali. L-akbar loan kien tikkostitwixxi ftit aktar minn 40% tal-fond.

opportunità. Hemm riskji ohra: li l-kapital mhux garantit u varjazzjoni tal-valur kif ukoll riskji assocjati mas-suq ta' proprjetà immobigli u self mahrug mill-fond.

Fir-rigward ta' min seta' jinvesti fil-fond, is-Summary Flyer jghid hekk:

"Australian resident investors must provide required certification of wholesale/sophisticated investor status, as detailed within the current Information Memorandum. Investors who do not reside in Australia do not have to certify as a wholesale/sophisticated investor."

L-Information Memorandum jamplifika dak li jghid is-Summary Flyer. Kemm investituri fl-Australja kif ukoll investituri minn barra l-Australja setghu jinvestu fil-fond. Però, bhala kategorija ta' investituri, l-investituri fl-Australja kellhom ikunu "wholesale" jew "sophisticated".

Din il-klassifikazzjoni ma tidhirx li kienet obbligatorja għall-investituri li gejjin minn barra l-Australja peress li l-Information Memorandum jagħmel referenza specifika għal "wholesale" u "sophisticated investors" f'kaz ta' "Australian resident investors" biss. Dan il-punt huwa msahħħah izqed meta wieħed jikkonsidra l-i-statement car magħmul f'dan ir-rigward fis-Summary Flyer.

Sa mis-sena 2009, dan il-prodott beda jkollu l-inkwiet. Tant, li fil-verzjoni tal-Information Memorandum ta' Novembru 2009, taht it-Taqsima "Withdrawal Notice Period" (pg. 11) jintqal kif gej:

"To protect all fund investments, payment of withdrawals is currently slowed and is being managed over longer timeframes, as determined necessary by the Manager."

Fil-Portfolio Update tal-31 ta' Lulju 2010, qabel ma nbiegħ l-investiment fl-LM lill-ilmentaturi, kien hemm aggornament fir-rigward tal-andament tal-portfoll tal-assi tal-fond, kif ukoll anke il-withdrawal timeframes.

- 1) F'dan l-Update hemm paragrafu taht it-titlu "Updated Withdrawal Information". Hawnhekk, l-investitur qed jigi infurmat li jista' jagħti l-kaz li minn zmien għal zmien, jista' jkun necessarju li jigu estizi t-timeframes għal hrug ta' pagamenti għal għid jew sospensjoni ta' pagamenti .
- 2) Dan il-mekkanizmu jidhol fis-sehh "...to realise cash from the fund's property related assets, which by their nature are not immediately liquid ...".

Ikompli hekk il-paragrafu:

"The need to implement this measure to protect the fund arose for the first time last year, as per the Information Memorandum. Timeframes for withdrawal payments are currently slower than general, due to market conditions brought on by the global financial crisis. Liquidity conditions are improving in the market place and payment timeframes will return to normal as soon as possible."

Dan id-dettall (jigifieri li l-fond jista' jissospendi il-hlasijiet) kien digà jisemma fl-*Information Memorandum* datat **25 ta' Novembru 2009**.²²

- 3) Taht it-taqSIMA *Fund Assets*, jinghata taghrif dwar l-andament tal-assi tal-fond. Jintqal li tliet *commercial loans* mill-portafoll tal-assi tal-fond gew ikklassifikati bhala *in default*. Dawn jirrappresentaw madwar 16% tal-assi tal-fond. Jintqal li l-*Manager* se jkun hu li wahdu issa se jizviluppa l-proprietà li kienet intiza li tigi zviluppata b'dan is-self u li mill-profitti ggenerati minn dan l-izvilupp huwa mistenni li jsir irkupru shih ta' dan id-dejn.

L-assi tal-*fund* kienu mqassmin hekk: f'Lulju 2010 - 90.64% f'self kummercjali, 2.32% direttamente fi proprietà u 7.04% f'kontanti.

Meta wiehed jigi biex janalizza prodott wara li jkun falla jrid joqghod attent li ma jirragunax u janalizza *with the benefit of hindsight*.

Imma l-LMMPF kien fond ta' proprietà fejn kien juza strutturi ta' *loans*. Anke jekk wiehed, ghal mument, jinsa fejn kien intenzjonat jinvesti dan il-fond (fl-Australja) u l-istruttura legali ta' kif twaqqaf (fond mhux registrat fl-Australja), jibqa' dejjem il-fatt li kien *property loan fund*.

Hemm diversi riskji li generalment huma assocjati ma' fondi bhal dawn. Anke jekk wiehed ma joqghodx jidhol fid-dettall tar-riskji kollha assocjati ma' dawn it-tipi ta' fondi, ir-riskju ta' likwidità huwa hafna drabi aspett prevalent hafna.

Dan l-aspett kien digà fid-deher f'Novembru 2009, fejn fl-*Information Memorandum* kien digà qed jisemma li "To protect all fund investments,

²² (<https://promo-manager.server-secure.com/download/files/02045/150233/MPF+IM.pdf>)

payment of withdrawals is currently slowed and is being managed over longer timeframes, as determined necessary by the Manager.”

Ir-riskju ta’ likwidità ma kienx misthajjal jew ezercizzju akademiku imma reali għal dan il-fond.

Aspett bhal dan ma kellu qatt jigi skartat jew ma jinghatax priorità fl-assessjar tal-prodott mill-provditut tas-servizz.

Wiehed jistenna li l-provditut tas-servizz għandu jkun dahal f’izjed approfondiment tal-anqas ta’ dawn il-fatturi fl-assessjar tal-prodott biex ikun jista’ jagħmel analizi ahjar u kompluta fuq il-prodott li ha jbiegħ jew jirrakkomanda lill-investitur.

Il-fatt li fir-rigward ghall-investituri Awstraljani kien hemm obbligi u certifikazzjoni ta’ eligibilità oneruza huwa wkoll minnu innifsu indikazzjoni li dan kien fond partikolari, meta wieħed ukoll jikkonsidra li dan kien fond ibbazat l-Australja, immanigjat minn entità bbazata fl-Australja u li ma kienx regolat mill-Awtorità Finanzjarja tal-Australja, l-ASIC.

Fir-rigward ta’ investituri Awstraljani, il-kriterji ta’ eligibilità oneruzi li gew applikati kien, tista’ tghid, mizura ta’ protezzjoni ghall-investituri Awstraljani (li tidher li toħrog mill-qafas legali Awstraljan innifsu), fejn mhux kull tip ta’ investituri seta’ jinvesti, izda dawk biss li kienu jissodisfaw dawk il-kriterji oneruzi. Kriterji, li skont l-*Information Memorandum* u l-*brochures* imsemmija hawn fuq, ma kinux rikjesti fir-rigward ta’ investituri barra l-Australja fejn il-fond sar prattikament accessibbli għal firxa hafna izjed wiesha ta’ investituri.

Dan kellu jghabbi b’aktar responsabbiltà lill-provdituri tas-servizz lokali u mhux joqghodu fuq accertazzjonijiet ta’ min kellu interess li jbiegħ il-prodott barra mill-Australja.

Il-fond kien wieħed u mhux maqsum fi tnejn; parti ghall-investituri Awstraljani, u iehor ghall-investituri barra l-Australja. **L-istess fond kien offrut lil kulhadd izda b’distinzjonijiet differenti ta’ min hu eligibbli li jinvesti skont jekk l-investituri humiex Awstraljani jew le.**

Mela jekk ghall-investituri Awstraljani l-obbligi kienu oneruzi, wiehed ragonevolment jistenna li l-provditur tas-servizz lokali kellu jiehu dan il-fattur partikolari izjed in konsiderazzjoni. Fl-analizi tieghu dwar il-prodott u lil min kellu joffrih, kellu jzomm quddiem ghajnejh il-kriterji ta' eligibilità għolja għal investituri gewwa l-Awstralja biex investitur barra l-Awstralja jigi ttrattat kemm jista' jkun b'mod ekwu u offrut l-istess jew livell simili ta' protezzjoni applikat fir-rigward ta' investituri Awstraljani.

II-Profil tal-Ilmentaturi

L-ilmentatur kien ex haddiem tat-Tarzna u l-ilmentatrici kienet _____ . Jghidu li huma kien jahdmu hafna u l-flus li investew kienu sforz l-gharaq ta' xbinhom. Huma ma jeskludux il-fatt li qabel ma nvestew fl-SNS u LMMPF kienu għamlu investimenti ohra mal-All Invest Co. Ltd., u dan għamluh għaliex kellhom fiducja kbira fid-direttur tagħha, Wallace Falzon, li tahom l-assikurazzjoni li kien ragel sew u espert fil-qasam tieghu.

Fl-ittra ufficjali tagħhom,²³ l-ilmentaturi jsemmu li qabel l-SNS u LMMPF huma kellhom hames prodotti kollha fl-ARM.

Il-provditur tas-servizz jghid li investimenti kellhom 22 mieghu izda fid-dokument li esebixxa²⁴ ma jindikax jekk dawn l-investimenti sarux kollha qabel l-investiment fl-SNS u LMMPF ghax id-data ta' meta investew m'hijiex indikata.

Għalhekk l-Arbitru ma jistax jasal ghall-konkluzjoni kif qed jiaprova jghid il-provditur li dawn saru qabel l-investimenti fl-SNS u LMMPF. L-uniku dokument li juri d-dati tal-investiment huwa l-ittra ufficjali ipprezentata mill-ilmentaturi u l-Arbitru m'għandux triq ohra hlief li joqghod fuqha.

Minn dan jirrizulta li qabel l-SNS u l-LMMPF, il-provditur tas-servizz kien investa lill-ilmentaturi hames prodotti kollha fl-ARM.

Jekk il-Prodotti de quo kinux addattati (*suitable*) għall-Ilmentaturi

Dwar l-investiment fl-SNS huwa stabbilit li l-provditur tas-servizz investa lill-ilmentaturi l-ammont qawwi ta' €30,726.²⁵ Il-provditur tas-servizz li kien l-expert

²³ A fol. 31

²⁴ A fol. 75-78

²⁵ A fol. 17

f'din it-tranzazzjoni messu kien jaf ahjar li kellu jferrex l-investimenti tal-ilmentaturi kemm jista' jkun u ma jinvestilhomx somma daqshekk qawwija fi prodott wiehed.

Dan imur kontra l-prassi professionali mistennija u mhaddma f'dan il-qasam u b'hekk ma mexiex ma' dak imsemmi fl-Artikolu 19(3)(c) tal-Kap. 555 tal-Ligijiet ta' Malta li jindika lill-Arbitru x'normi jista' jaddotta. Dan l-Artikolu jirreferi ghall-"*prassi segwita f'oqsma finanzjarji*" u ma kinetx prassi tajba min-naha tal-provditur tas-servizz li jinvesti dak l-ammont fi prodott wiehed ghax b'hekk kien qed izid ir-riskju lill-ilmentaturi.

Ghalkemm huwa minnu li kien investielhom fi prodotti ohra qabel l-SNS u LMMPF, minn dak li irrizulta mill-ittra ufficjali tal-ilmentaturi 'l fuq imsemmija, kellhom prodotti biss fl-ARM mibjugha lilhom mill-istess provditur tas-servizz.

Dan ma tahomx dik l-esperjenza u t-taghrif mehtieg biex jifhmu r-riskji abbinati ma' *subordinated bond (Tier 2)* kif kien l-SNS. Filwaqt li fl-affidavit estensiv tieghu il-provditur tas-servizz isemmi kemm ta informazzjoni lill-ilmentaturi, imkien ma jsemmi li spjega ezattament x'kien ifisser *subordinated bond* u r-riskji li dan kien igorr mieghu, kif spjegat fl-analizi tal-prodott aktar 'il fuq.

Anzi l-ilmentaturi jghidu li kieku kienu jafu x'riskji fih *subordinated bond* ma kinux jinvestu fih.²⁶ Kif stabbilit fl-analizi tal-prodott jirrizulta li l-SNS Bank kien digà f'diffikultajiet finanzjarji meta inbiegh il-prodott lill-ilmentaturi u, ghalhekk, il-provditur tas-servizz kelli jkun aktar kawt qabel ma jissuggerixxi u jbiegh il-prodott lill-ilmentaturi fuq l-iskala li bieghulhom.

Dwar il-prodott LMMPF jirrizulta li l-ilmentaturi investew is-somma ta' €7,000.²⁷ Kif stabbilit aktar 'il fuq, fl-Australja dan il-prodott kien jinbiegh biss lil "wholesale" jew "sophisticated investors".

L-ilmentaturi ma kinux "wholesale" u "professional investors" u ghalkemm min hareg il-prodott ma nsistieks li l-investituri riedu jkunu "wholesale" jew "professional" barra l-Australja, kelli jigi mill-provditur tas-servizz li ma joffrihx lil "retail clients" bhall-ilmentaturi ghaliex il-prodott kien wiehed bl-istess riskji

²⁶ A fol. 66

²⁷ A fol. 12

kemm ghall-Australjani kif ukoll ghal min ma kienx Australjan. Ghalhekk dan il-prodott ma kienx “*suitable*” ghall-ilmentaturi.

Dan il-kaz huwa nieqes minn dokumenti importanti bhall-*File Note* u, filwaqt li l-ilmentaturi ipprezentaw id-dokumenti li kellhom, il-provditur tas-servizz ipprezenta biss “*cuttings*” tal-gazzetti li l-Arbitru ma jqishomx ta’ xi relevanza partikolari u naqas milli jipprezenta dokumenti aktar relevanti, perezempju ta’ kif inbiegh il-prodott u x’servizz inghata u, ghalhekk, l-Arbitru ser joqghod fuq dak li qalu l-ilmentaturi bil-gurament tagħhom illi huma kienu qaghdu fuq il-pariri tal-provditur tas-servizz u, ghalhekk, is-servizz kien wiehed “*advisory*”.

Galadarba kien “*advisory service*” skont ir-regoli tal-MFSA²⁸ kelli jsir dak li jissejjah *suitability test* tal-klijenti biex jigi deciz jekk il-prodotti kinux addattati għalihom u jekk setghux jifhmu ir-riskji inerenti fihom, fost l-ohrajn.

Skont *SLC 2.13 tal-Investment Services Rules- Standard Licence Conditions (SLC)* li kienu japplikaw fiz-zmien li sar l-investiment, provditur tas-servizzi kelli, fil-kaz li jagħti parir ta’ investiment, igib l-informazzjoni necessarja (in konformi ma’ *SLC 2.16 sa 2.20* kif ukoll *SLC 2.22 sa 2.24*) fuq l-gharfien u l-esperjenza tal-investitur, is-sitwazzjoni finanzjarja u l-oggettivi tieghu biex jara li r-rakkmandazzjonijiet tas-servizz ta’ investiment kinux addattati għalihom.

Skont *SLC 2.16* il-provditur ta’ servizz ta’ investiment għandu jigbor l-informazzjoni necessarja mingħand il-klijenti biex il-provditur jifhem il-fatti essenzjali fuq il-klijent u jkollu bazi ragonevoli fuq xiex jasal għal konkluzjoni li t-tranzazzjoni specifika li qed tigi irrakkomandata tissodisfa l-kriterji li tilhaq l-oggettivi ta’ investiment tal-klijent. Ukoll, li l-klijent jiflah finanzjarjament jiehu r-riskji ta’ investiment konsistenti mal-oggettivi ta’ investiment tieghu, u kif ukoll li l-klijent għandu l-esperjenza u l-gharfien necessarju biex jifhem ir-riskji **involuti fit-tranzazzjoni**.

Barra minn hekk, *SLC2.22*, li titlob informazzjoni dwar l-gharfien u l-esperjenza tal-klijent fis-settur ta’ investiment, tinkludi dawn li gejjin: *in-natura u servizz li se jkun provdut u t-tip ta’ prodott jew tranzazzjoni ikkunsidrata, inkluz il-kumplessità u r-riskji involuti; it-tip ta’ servizz, tranzazzjoni u strument li l-klijent huwa familjari magħhom; in-natura, volum, frekwenza tat-tranzazzjonijiet tal-*

²⁸ *Investment Services Rules-Standard Licence Conditions*. Fil-qosor SLC.

klijent fi strumenti u l-perjodu fuq liema dawn twettqu; il-livell ta' edukazzjoni, professjoni jew professjoni relevanti tal-klijent.

Il-provditur tas-servizz kellu kull opportunità jiprova, permezz tad-dokumenti li suppost zamm, biex juri li kien ghamel “*suitability test*” jew “*appropriateness test*”²⁹ sew tal-klijenti, izda dan m'ghamlux.

Kieku ghamel “*suitability test*” jew “*appropriateness test*” sew il-provditur tas-servizz kellu jasal ghall-konkluzjoni li l-prodotti *SNS* u *LMMPF* ma kellhomx jinbieghu lill-ilmentaturi ghar-ragunijiet ’il fuq imsemmija anke fl-analizi tal-prodotti *de quo*.

Ghal dawn ir-ragunijiet I-Arbitru jikkonkludi li l-ilment huwa wiehed gust, ekwu u ragonevoli u qed jilqghu sakemm dan huwa kompatibbli ma’ din id-decizjoni.

L-ilmentaturi investew is-somma ta’ €30,726 fl-*SNS*³⁰ u €7,000³¹ fl-*LMMPF*, b’kolloks is-somma ta’ €37,726.

Ghaldaqstant, ai termini tal-Artikolu 26(3)(c)(iv) tal-Kap. 555 tal-Ligijiet ta’ Malta, I-Arbitru jordna lill *All Invest Co. Ltd.* thallas lill-ilmentaturi s-somma ta’ sebgha u tletin elf, seba’ mijha u sitta u għoxrin ewro (€37,726).

Bl-imghax legali mid-data ta’ din id-decizjoni sad-data tal-hlas effettiv.

Bl-ispejjez kontra l-provditur tas-servizz.

Dr Reno Borg
Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji

²⁹ A fol. 22 id-difensur tal-provditur tas-servizz jghid li l-prodotti inbieghu fuq bazi ta’ “*promote and sell*” imma l-provditur tas-servizz imkien ma jiprova dan permezz ta’ dokumenti li suppost zamm biex jiprova x’servizz ta lill-ilmentaturi.

³⁰ A fol. 17

³¹ A fol. 12

